

Izšla
vseh meseč enkrat.

—
Uredništvo in uprav-
ništvo je v Sodni
ulici št. 4.

MOJ DOM

Oglase se računa po
posebnem ceniku.

Tiska Mskarna Makso
Hrovatin v Ljubljani.

Odgovorni urednik:
Ivan Frelh.

Glasilo Pokrajinske zveze društev hišnih posestnikov za Slovenijo v Ljubljani.

Štev. 2.

Ljubljana, 1. februarja 1925.

Leto V.

Izločitev novih najemnin.

Po členu 3. stanovanjskega zakona z dne 30. decembra 1921 so najemniki pridržali stanovanja in lokale za poslovne prostore za določene najemnine do dne 1. januarja 1925. Iz tega sledi popolnoma jasno, da od 1. januarja 1925 niso v veljavi nobene prejšnje najemnine, temveč jih je treba na novo določiti in se z najemniki pogoditi, kake najemnine bodo plačevali od 1. januarja 1925, odnosno od 1. februarja 1925 dalje. Ministrski svet je z odločbo dne 16. decembra 1924 sicer odredil, da naj pristojni ministri uporabljajo do 1. maja 1925 vse odredbe iz zakona o stanovanjih z dne 31. decembra 1921, ni pa obenem odredeno, da bi bile ostale v veljavi tudi do konca preteklega leta določene najemnine. Vsakdo mora torej razvideti, da niti ministrski svet v svoji odločbi ni odredil, da bi ostale v veljavi prejšnje najemnine, temveč jih je treba določiti ali po prostem sporazumu ali pa v smislu čl. 3. navedenega stanovanjskega zakona, če se bo končno ministrski odločbi priznala veljavnost. Naj torej hišni posestniki to odločbo priznajo ali nepriznajo, sigurno je dejstvo, da imajo hišni posestniki pravico zahtevati od 1. januarja, odnosno 1. februarja nove najemnine, to je primerno povišanje, ker so bile prejšnje najemnine zlasti v Sloveniji mnogo prenizke. Stanovanjsko razsodišče v Ljubljani je bilo izdalo svoječasno neke povprečne najemnine, ki naj bi veljale do 31. decembra 1924, a te najemnine niso bile napravljene po določenih stanovanjskega zakona in pravilnika, ker so se vzela za podlago najemnine 1. januarja 1923, ko večina hišnih posestnikov najemnin še ni bilo povišalo. Ker pa so se stanovanjska razsodišča prve stopnje in stanovanjsko sodišče kot II. stopnje večinoma ravnali po teh neprimernih in absolutno prenizkih najemninah, prišli smo po krivdi teh tabel v Sloveniji do nekkih najemnin, ki absolutno ne odgovarjajo faktičnim razmeram, nadalje pa niti v najmanjši meri ne upoštevajo vseh onih določil, ki jih predpisujeta za določevanje najemnin stanovanjski zakon in pravilnik. Če bi se bilo vse to upoštevalo, zlasti razun davkov še vsa popravila in obrestovane vrednosti hiš, potem bi bili prišli predsedniki in nasprotni nam razsodniki do prepričanja, da so hišni posestniki opravičeni do najemnin, ki vsaj nekoliko odgovarjajo faktičnim stroškom. V dokaz temu naj služi pripomba, da so bili tega mnenja tudi takratni pristojni ministri, ki so zahtevali izpremembo tega člena iz edinega razloga, da bi hišni posestniki ne zahtevali tako visokih najemnin, kakor jih jim dovoljujeta stanovanjski zakon in pravilnik. Izprememba se ni izvršila, radi česar se je hišnim posestnikom popolnoma nepostavno kratila pravica in jim zmanjševala opravičene dohodke. Radi napačnega tolmačenja stanovanjskega zakona pa smo v naši državi prišli do tega, da je imela vsaka pokrajina na podlagi istega stanovanjskega zakona popolnoma različne najemnine. Naj navedemo tukaj samo to, da so

v Srbiji vsaj trikrat tako visoke najemnine v dinarjih, kakor pri nas v kronah in da se je v Zagrebu pri razsodišču lahko doseglo za sobo in kuhinjo mesečno najemnino 100 do 150 Din, med tem, ko se je v Sloveniji navadno priznalo tak znesek komaj v kronah, torej štirikrat manj kakor v Zagrebu. Tako krivično se je torej ta stanovanjski zakon izvajal pri nas. Ker so hišni posestniki bili tekom zadnjih let ogromno oškodovani na najemninah in so upravičeno pričakovali, da se s 1. januarjem 1925 najemnine izdatno povišajo, je absolutno nemogoče zahtevati, da bi najemniki ostali v svojih stanovanjih za prejšnje najemnine, katerih faktično danes ni več, v vseh onih slučajih, v katerih se najemniki še niso pogodili za nove najemnine.

Popolnoma napačna je trditev najemnikov, odnosno njih organizacij, da bi hišni posestniki ne bili upravičeni do povišanja najemnin. To povišanje pa je upravičeno tudi v tem slučaju, če bi se ravnali po prejšnjem stanovanjskem zakonu, ker so se od zadnjih najemnin razmere izdatno izpremenile. Prišlo je med tem povišanje hišno-najemninskega davka, večja popravila, večje obresti hranilnicam in bankam, na drugi strani pa so koro vsi najemniki prišli do večjih dohodkov, oziroma stanarin. Stvarno je sedaj dokazano, da je povišanje najemnin upravičeno, radi tega hišnim posestnikom v Sloveniji svetujemo, da to upoštevajo, pri tem pa se ravnajo po sklepkih ankete pri velikem županu v Ljubljani dne 6. decembra 1924.

V smislu predlogov, oziroma sklepov navedene ankete, naj hišni posestniki zahtevajo od sedaj dalje sledeče najemnine: 1. Za vse poslovne prostore, pisarne, državne in zasebne urade polno zlato pariteto, t. j. 50 kratno najemnino iz l. 1914; 2. za boljše situirane stanove, trgovce, obrtnike, odvetnike, zdravnike, višje bančne uradnike itd., enako polno zlato valuto; 3. za vse druge stanove, razen državnih nameščencev, polovico zlate valute t. j. 25-kratno najemnino iz l. 1914; 4. za vse državne nameščence po predlogih njih organizacij 16 kratno iz l. 1914, če pa oddajajo sobe v podnajem pa 20 kratno najemnino iz leta 1914.

Prepričani smo, da bodo najemniki to upoštevali in se na podlagi teh predlogov pobotali s hišnimi gospodarji. Kolikor nam je znano, se je že doslej v Ljubljani pobotalo mnogo najemnikov s hišnimi gospodarji po navedenih predlogih povišanja najemnin. Pričakujemo, da bodo tudi ostali v njih lastnem interesu storili to, ker drugače se jim utegne pripetiti, da jim bo kakovi novi stanovanjski zakon določil še višje najemnine. Do zahtevanih povišanj pa so hišni posestniki upravičeni tudi iz razloga, da je vlada bila že izdelala stanovanjski zakon, ga nam uposlala na upogled in da je v tem načrtu bilo določeno, da se plačujejo od 1. januarja 1925 najemnine, ki so popolnoma v skladu z našimi predlogi.

Ker se pa utegnejo pripetiti posamezni slučaj, da bi najemnik hišnemu gospo-

darju ne hotel plačati zahtevane povišane najemnine, potem naj hišni gospodar vse-kakor prejšnjo najemnino sprejme le na račun s pridržkom, da bo svoječasno zahteval za nazaj ono povišano najemnino, ki jo bo določil kak novi stanovanjski zakon; če bi ta zakon izostal, potem si pridruže izterjati zaostanek za nazaj, za naprej pa zahtevati primerno višjo najemnino. V nobenem slučaju pa ne moremo priporočati, da bi hišni gospodar plačilo odklonil, če tudi ne odgovarja njegovim zahtevam.

Pokrajinska zveza društev hišnih posestnikov za Slovenijo v Ljubljani.

Protestni shod ljubljanskih hišnih posestnikov.

(Nadaljevanje.)

K besedi se je oglasil gospod inženir Šuklje kot zastopnik Zveze industrijalcev v Sloveniji, ki izvaja:

Velesenjeni zborovalci in zborovalke! Gospod predsednik je bil izrekel željo, da se na tako zborovanje, kot je današnje, ne gleda s političnega vidika. Mislim, da je bila njegova želja pravilna in da je bila taka želja tudi potrebna. Temperamentne besede gospoda predgovornika so dokaz, da je potrebna največja smotrenost dela in ravnjanja.

Kar se tiče nas industrijalcev v tej kraljevini in posebej še v Sloveniji, moram reči, da smo tudi mi proti načinu, kako se rešuje stanovanjsko vprašanje in da smo zlasti proti temu, da se to vprašanje ne rešuje in ne reši.

V svojem okolišju smo stanovanjsko vprašanje, v kolikor je bilo to mogoče in potrebno, že rešili. Morem reči prostodušno, da je v Sloveniji storila samo industrija za rešitev stanovanjskega vprašanja več, nego vsi drugi faktorji, kolikor jih je. Navedem naj, da je eno samo velepodjetje tekom 4 let sezidalo 2700 novih stanovanj.

In, če greste proti Litiji, boste videli, koliko stavb, namenjenih za delavska stanovanja, se dviga samo za eno tovarno. In če greste v Tržič, boste videli, kako je tam preskrbljeno za delavce. Vendar časi so težki in ne moremo storiti vsega, kar bi bilo potrebno, ne moremo nadomestiti vsega, kar se nam je s stanovanjskim zakonom vzelo, ne moremo nadomestiti vseh stanovanj za delavce. Danes je to vsled stanovanjskega zakona prepuščeno drugim, povsem tujim elementom. Mi moramo v zaščito svojih pravic, v zaščito svojih potreb zahtevati, da se nam puste stanovanja, ki so namenjena ne v naložbo imovine, marveč izključno le v korist obratovanja.

Po drugi strani pa moram reči, da smo mi, katerih delo sloni na premisi pravnega reda v državi, odločno proti temu, kako se v stanovanjskem vprašanju kršijo pravice hišnih posestnikov in kako se v stanovanjskem vprašanju ruši podlaga našemu družabnemu redu in privatni lastnini. Nam to ni vseeno, če vidimo, da se skozi 4 leta umetno vzgaja verižništvo

in to celo tisto verižništvo, ki je najmanj dopustno, verižništvo s tujo lastnino. (Klici: To je največja nesramnost!) Zato smo mi že zadnjič na anketi, ki se je pred kratkim vršila v palači deželne vlade, poglobljevali nujno potrebo, da se takemu postopanju naredi konec.

Žal, moram reči, da so bili konji napačno vpreženi v tisti voz, ki so ga hoteli potegniti iz blata. Po mojem prepričanju mi pravilno, da se vrše pogajanja samo z najemniki, samo z organizacijami nameščencev in železničarjev. Mi smatramo, da je vprašanje stanovanj tako težavno in tako važno, da se morajo vsi poklicani faktorji najresnejše baviti s tem vprašanjem in ga rešiti na primeren način in da se pri tem ne sme računati, na kateri strani je več volilcev. (Živahno pritrdjuje.) Med korporacijami, ki so bile na anketi deželne vlade, zastopstvo nameščencev enih kot drugih ni bilo na višku, če je sploh bilo pravilno legitimirano, zastopati nameščence.

Videli smo, da so zastopali rešitev stanovanjskega vprašanja železničarji, ki so pa zastopali druge interese, nego jih zahteva sedanji položaj, ki je krivičen tako napram hišnim posestnikom, kakor napram onim, ki še danes stanujejo v vagonih. Če so poklicali na anketo zastopnike železničarjev, bi bili morali poklicati tudi zastopnike vagonarjev. Sicer pa zastopniki nameščencev itak niso hoteli stvarno sodelovati in so zapustili zborovanje še prej, nego smo pristopili k resnemu delu.

Velesenjeni! Priznavam, da je položaj danes tako zavožen, rešitev tako težavna, da je bila vlada v izredno težkem položaju, kaj naj stori. Da bi bilo v Beogradu vloženi na tisoče odpovedi, to ni verjetno. Tem manj potrebno je bilo tako postopati, kot se postopa, ker je znano, da v Beogradu stanovanjske bede ni. Znano je, da je v Beogradu 80% novih stanovanj praznih in teh novih stanovanj je veliko. Zakaj stoji stanovanja prazna? Zato ker imamo zakon za zaščito najemnikov, ker nihče noče iti v drago stanovanje, dokler ve, da pride do stanovanja, ki je zastoj, da še več, ki ni samo zastoj, ampak je še važen objekt pridobitve.

Velesenjeni! Kakor bi rad govoril temperamentno, pa se moram baš vsled temperamentnih besed svojega gospoda predgovornika omejiti samo na mirno in stvarno konstatacijo. Tedaj, mi vemo vsi, da je sedanji položaj nevzdržen, da je sedanji položaj protiven podlagi naše države, to je pravici, da je protiven podlagi družabnega reda, to je privatni lastnini. Mi vemo tudi, gospodje, da je naredba, ki je pred kratkim izšla, protivna zakonu, ki ureja stanovanjsko vprašanje, oziroma, ki ga je urejal doslej. Naravno je, da se pridružujem protestu proti položaju, v katerem se danes vsled nove naredbe nahajamo.

Povem pa že v naprej, da smo odločno proti temu, kako se hoče rešiti stanovanjsko vprašanje. V tem pogledu smo z vami solidarni, solidarni z vsemi onimi, ki hočejo, da vlada v državi red in pravica. (Viharno odobravanje in ploskanje.)

Velesenjeni! Mislim, da bi bila morala naša vlada, ki vedno trdi, da hoče obvarovati našo državo, obvarovati našo lepo domovino pred valom boljševizma, ki ji preti iz Rusije, mnogo več moči, mnogo več močnatosti posvetiti velevažnemu vprašanju o stanovanjih. Šele tedaj, kadar bo vsakemu državljanu zagotovljena pravica, šele tedaj, kadar bo imel vsak državljan streho nad glavo, bo boj proti boljševizmu mogoč in uspešen.

Vlada bi morala v prvi vrsti stopiti v stik z organizacijami hišnih posestnikov, s temi organizacijami skleniti kompromis in ustvariti prehodno dobo iz sedanjega

položaja v novi položaj, ker samo za to prehodno dobo gre.

Reševanje stanovanjskega vprašanja pa se mora začeti drugače, nego se ga je reševalo dozdej. Rešitve stanovanjske bede se ne sme iskati ne s paragrafi, ne z zakoni, ampak z resnim delom in denarjem. Država, ona država, ki ima zidati železnice, ceste in mostove, ona država, ki izdaja letno 200 milijonov dinarjev za zgradbo novih ministerstev, ona država mora zanaprej za svoje urade — v kolikor so potrebni — zidati lastne hiše, ne pa kupovati starih, kakor na primer v Ljubljani Virantovo hišo, kjer je namestila poštni urad. Država naj torej za svoje urade postavi lastne hiše, potem naj pa tudi gleda, kako bo preskrbela stanovanja za državne uradnike. Naj ona, ki je največji podjetnik - industrijalec, gre z dobrim zgledom naprej in naj sama pokaže, kako je treba skrbeti za svoje nameščence. — (Klici: Tako je!)

Tudi te rešitve ni mogoče izvesti v par tednih. Toda treba je pokazati začetek, treba je dovoliti kredite, treba je pokazati, da so gospodje spoznali, da je njihova prva dolžnost, skrbeti za pravico v državi, skrbeti za to, da imajo naši državljanji streho, streho, ki si je niso pridobili potom denuncijantstva, ki si je niso pridobili z oddajanjem verižniškim potom naprej, da bodo mogli živeti življenje, vredno dobrih državljanov. (Pritrdjuje.)

Zato bi prosil, da se v resoluciji zahteva, da vlada nemudoma pristopi edini rešitvi, ki je mogoča, praktični rešitvi, oni rešitvi, s katero je edino mogoče ublažiti sedanjo stanovanjsko mizerijo, oni rešitvi, ki kaže iz sedanjega položaja kompromisnim potom prehod v novo dobo, ko bomo mogli vsi v okviru zakonov prosto razpolagati s svojo imovino.

Čaka nas pač žalostna bodočnost, če ne bodo gospodje, ki so sedaj v Beogradu na vladi, hoteli spoznati, da se mora stanovanjsko vprašanje reševati na drug način, kot se je to vršilo doslej. Naj krenejo na drugo pot, da se ne bo reklo o njih: Granduli muštaci, pikoli možici. Žalostno bi bilo, če ne bomo doživeli boljših časov, kot so sedanji. (Burno odobravanje in ploskanje.)

Predsednik Frelj se inženjerju Šukljeju prav iskreno zahvali za njegova stvarna in temeljita izvajanja. Živahno odobravanje, s katerim so ga zborovalci večkrat prekinili, je dokaz, da je govoril vsem iz srca. Še enkrat prav lepa hvala.

Preidemo sedaj na drugo točko dnevnega reda to je:

Protest proti naredbi ministra za socialno politiko, s katero se podaljšuje stanovanjski zakon do 1. maja 1925 in ima besedo g. dr. Regali, ki poroča:

Predno začnemo meritorno razpravljati o današnjem položaju, smatram za svojo dolžnost, da vam preberem odločbo, s katero vlada podaljšuje stanovanjski zakon do 1. maja 1925.

Ta naredba, oziroma odločba, kakor imenuje ministrstvo to svojo stvar, je izšla v »Službenih novinah« in v »Uradnem listu«. Predvsem moram poudariti, da že naslov sam te izjave nosi ime »odločba« in da ustava kakih »odločb« sploh ne pozna. Člen 90. ustave, ki je tu važen, pravi, da je ministrstvo upravna oblast.

Člen 94. ustave pa pravi: Upravno oblastvo sme izdajati uredbe, potrebne za upravljanje zakonov.

Upravno oblastvo sme po uredbah z zakonsko veljavo urejati odnošaje samo na podstavi zakonite pooblastitve, ki se daje za vsak primer posebej.

Uredbe ne smejo nasprotovati ne ustavi, ne zakonu, zaradi katerega uporabe so izdane. Ne smejo biti v nasprotju z zakonito pooblastitvijo, na kateri podstavi so predpisane.

Narodna skupščina sme uredbe, izdane na podstavi zakonite pooblastitve, z resolucijo razveljaviti v celoti ali deloma.

Uredbe se morajo razglašati in v njih mora biti vselej označen zakon, na katerega podstavi se izdajajo. (Klici: Od vlade izdana odločba nasprotuje popolnoma ustavi.) Gotovo.

Ta stvar, ki je izšla v »Službenih novinah« in v »Uradnem listu« nosi naslov »odločba« in je izdana na podlagi sklepa ministrskega sveta. Ministrski svet ni imel nikakršnega pooblastila urejati odnošaje, ki spadajo v zasebno razmerje. Ta »odločba«, ki niti »uredba« ni, je protivna ustavi in sicer čl. 45. in 46. Radi tega, ker je ta odločba že po svojem naslovu in obliki le upravni akt, ne pa zakon, ne bi smela pravzaprav nobena oblast uporabljati te odločbe in postopati po novem letu naprej po starem zakonu.

Ta odločba je v toliko važna, da je s čl. 3. stanovanjskega zakona fiksirana neodpovednost stanovanj do 1. januarja 1925, po prvem januarju pa naj bi stopili v veljavo občni predpisi državljanjskega zakona in civilno pravnega reda, kljub temu pa hoče vlada s to naredbo podaljšati veljavnost zakona. Sklicuje se pri tej odločbi na naredbo ministrstva za socialno politiko, ki pravi, da mora socialno ministrstvo skrbeti za ekonomsko slabotnejše državljanje, a ne pove, da bi smel minister izdajati tozadevne odloke protipostavno.

Sedanji stanovanjski zakon posega v zasebno lastnino v toliko, v kolikor imajo stanovanjski uradi pravico dodeljevati prazna stanovanja. Sedanji stanovanjski zakon normira kazni, s katerimi se kaznujejo tisti hišni posestniki, oziroma prizadete stranke, ki se ne ravnaajo po predpisih stanovanjskega zakona. Sedanji stanovanjski zakon določa organe, ki prisilno določajo najemnike.

Nasprotno pa, cenjeni zborovalci, določa člen 45. ustave sledeče: Vse državne oblasti se izvršujejo po določenih te ustave in člen 37.: Lastnina je zajamčena. Iz lastnine izvirajo tudi obveznosti. Ne sme se uporabljati na škodo celotnosti. Vsebinsko, obseg in omejitve zasebne lastnine določa zakon.

Razlastitev zasebne lastnine v splošno korist je dopuščena po zakonu proti pravični odškodnini.

Člen 25. ustave pravi: Svoboda sklepati pogodbe v pridobitnih odnošajih, se priznava, kolikor ne nasprotuje družabnim interesom.

Člen 26. ustave pravi: Država ima v interesu celotnosti in na podstavi zakona pravico in dolžnost intervenirati v pridobitnih odnošajih državljanov v duhu pravice in odpravljanja družabnih nasprotij.

Člen 18. ustave določa: Za škodo, ki jih učinijo državljanom državni ali samoupravni organi z nepravilnim izvrševanjem službe, odgovarjata pred rednim sodiščem država ali samoupravno telo. Dotični organ je odgovoren njima. Tožba za odškodnino zastara v 9 mesecih.

Člen 8. ustave pravi: Kazen se sme ustanoviti samo z zakonom in uporabiti edino na dejanja, o katerih je zakon v naprej rekel, da se kaznujejo s to kaznijo. (Klici: Tiste bi bilo treba kaznovati, ki gaziyo zakone.) Člen 4. ustave pa določa, da so vsi državljanji pred zakonom enaki.

Gospodje, če ste natančno poslušali, ste morali razvideti, da ves smisel te odločbe oziroma naredbe gazi temeljna določila ustave. Če bi torej upravne oblasti, ki so sicer vezane na odloke vrhovne instance, šle naprej do konca, potem imamo proti njim člen 18. ustave, ki določa, da so za škodo, ki jo napravijo državljanom z nepravilnim izvrševanjem službe, odgovorni vsi posamezni organi pred rednim sodiščem.

Če bi upravna oblast kaznovala hišne posestnike, oziroma prizadete stranke radi tega, ker bi se ne ravnali po določilih stanovanjskega zakona, ki ga danes več ni, kar odločba sama priznava, potem imamo tukaj člen 8. ustave, ki pravi, da se sme kazni ustanoviti samo z zakonom in uporabiti edino na dejanja, o katerih je zakon v naprej rekel, da se kaznujejo s to kaznijo. A stanovanjskega zakona, kot pravi odločba ni več. (Živahno odobravanje in ploskanje.)

Če bi upravna oblast silila posestnika, da se pogaja z najemnikom, potem nasprotuje členu 25. ustave, ki pravi, da se priznava svoboda sklepati pogodbe v pridobitnih odnošajih, kolikor ne nasprotuje družabnim interesom in so torej upravni organi odgovorni za vso škodo, ki jo povzročijo posestniku.

Kakor smo prej slišali, je minister za socialno politiko Gjurčić sam en dan prej, predno je predložil to odločbo ministrskega svetu, izjavil zastopnikom organizacij hišnih posestnikov, da stanovanjskega zakona sploh ne sme podaljšati. (Klici: Čujte, čujte!) Ko so pričeli prihajati razni predlogi in zahteve za podaljšanje stanovanjskega zakona, je primoran vsled razmer izdal to odločbo, ki je v formalnem oziru popolnoma nevzdržljiva. Minister Gjurčić, kot pravnik in bivši član apelacijskega sodišča v Beogradu, prav dobro ve, da dela nepostavno, da vse kar je napravil, ne drži, a kljub temu je to napravil. (Smeh.)

Cenjeni zborovalci! Govoril sem z juridičnega stališča, da sem dokazal, da je ta stvar nevzdržljiva. Pribijem, da so vsi pravniki in sicer upravni pravniki, med njimi tudi načelnik oddelka za socialno politiko v Ljubljani na zadnji anketi izjavili, da je popolnoma nemogoče, da bi se s kakšno naredbo stanovanjski zakon podaljšal. Ne gre prav za prav za nas, cenjeni zborovalci, ampak gre za več, gre za človeške in državljanske svoboščine, zato je naš najhujši nasprotnik »Socialist« pisal, da te naredbe ne priznava, ker je prenevarna. Če ministri lahko izpreminjajo z upravnimi akti zakone, potem se prav lahko zgodi, da se jutri ali pojutrišnjem spremeni vojaški zakon, podaljša delovni čas od 8 na 12 ur itd. Na ta način preneha vsako zakonito stanje in vse je odvisno samo od dobre volje vsakokratne vlade. Zaradi tega »Socialist« protestira proti tej odločbi, ki je niti »naredba« ne moremo imenovati.

Če je položaj težak, gospodje, potem bi bila morala vlada pravočasno kaj upreniti. Naj bi bila zidala hiše, znižala davke, ali storila karkoli. Zakaj ni izdala boljših aktov, kot je pa podaljšanje stanovanjskega zakona, ki ni zanič? Zakaj ni dovolila kreditov za zidanje železničarskih stanovanj? Zakaj ni prisilila Narodno banko, da dovoli kredite za zidanje stanovanjskih hiš? Zakaj posebno v Sloveniji ni izenačila davkov itd.?

Sedanje stanje se bo s podaljšanjem stanovanjskega zakona le še poslabšalo. Cela zadeva se ne premakne z mrtve točke. Hiše so že sedaj slabe, a bodo postale še slabše, ker jih ne bo mogoče popravljati. Trgovina ne bo napredovala, ker hišni posestniki niti najnavadnejših popravil ne bodo več zmogli.

Kako bo stvar v resnici izgledala, danes še ne vemo. Proti sili seveda ne bomo mogli nastopiti s silo. Ker danes še ni jasno, kako se bo vse vršilo in tudi še ni mogoče določiti, kako varujmo svoje koristi v bodoče. Gotovo je, da stanovanjskega zakona ni več in da je ta odločba protustavna in protizakonita. Mogoče bodo upravne oblasti in to predvsem občine ustanovile stanovanjske urade, ki bodo razpolagali s praznimi stanovanji. V vsa-

kem takem slučaju je mogoča pritožba na upravno, oziroma na državno sodišče.

Kako bodo sodišča postopala, danes tudi ne vemo. Sodišča stoje lahko na stališču, da jih naredba ne veže, oziroma da imajo pravico, da vsako naredbo pretresejo, ali je pravilna ali ne. Recimo, da stoji sodišča na stališču, da ta odločba ministrskega sveta ne velja. V tem slučaju morajo sodišča postopati po določilih občnega državljankega zakona in vsako odpoved potrditi. Kolikor sem mogel izvedeti iz krogov sodnikov, stoji nekateri na stališču, da sodišča niso vezana na kako odločbo. Če sodišča ne priznavajo te odločbe, potem neodpovednost stanovanj preneha. V tem slučaju ima vsak prizadeti pravico do pritožbe, ampak pritožbe, kakor nam kaže praksa, pridejo samo do druge inštanče.

Poudariti moram, gospoda moja, naj se gospodje najemniki ne zanašajo preveč na te stvari, kajti stanovanjski zakon in pravilnik k temu zakonu sta v tem oziru popolnoma jasna, ker pravilnik pravi izrecno, da neodpovedljivost stanovanj preneha s 1. januarjem 1925. Če misli kak najemnik si s tožbo podaljšati stanovanje, se mu lahko pripeti, da bo obsojen in do bo moral poleg drugega plačevati še ogromne stroške. Zato je pri današnjem stanju stanovanjskega vprašanja najbolje, da najemniki sami uvidijo svoj položaj, da se z gospodarjem z lepa pobotajo in da stanovanje v slučaju, da ga gospodar sam rabi, zapuste. Kajti če gre stvar do zadnje inštanče, se zna proces vleči zelo dolgo, poleg tega bodo pravdo izgubili in plačevali ogromne stroške. (Klici: Z novim letom imajo gospodarji pravico svobodno razpolagati s svojo lastnino.)

Predvsem moramo danes protestirati na ministrski svet, da je sploh izdal to odločbo in zahtevati, da to odločbo takoj prekliče, kajti za kako podaljšanje stanovanjskega zakona ni prav nobene potrebe. Pri nas v Ljubljani je odpovedni rok 1. februarja za 1. maj. Pred 1. majem ne bo sodišče v nobenem slučaju odločevalo in zato je mogoče, da bo s 1. majem težko spraviti kako stranko iz stanovanja.

Z ozirom na to je potrebno in za najemnike edino pametno, da se z gospodarji sporazumejo. Na drugi strani je pa tudi za gospodarje potrebno, da vpoštevajo sedanje brezpravno stanje in faktični položaj. Naj se tudi gospodarji malo moderirajo in naj ne nastopajo preveč strogo, vsaj v začetku ne in naj tudi v slučaju, ki zasluži kazni, raje nekoliko počakajo. (Živahno odobravanje in ploskanje.)

Predsednik se zahvali g. dr. Regaliju za temeljito pojasnilo. Iz njegovih besed je razvidno, v kakšen položaj so prišli hišni posestniki. Naj še omenim, da se je na anketi dne 6. decembra prebral brzojav ministra za socialno politiko Gjurčića, da s 1. januarjem preneha vsaka zaščita najemnikov in vsak stanovanjski zakon. In tisti minister je čez malo dni s to naredbo samega sebe desavriral in pogazil to, kar je prej obljuboval. (Klici: Sramota, škandal!)

Preidemo sedaj na 3. točko dnevnega reda to je:

Protest proti nastopanju nekaterih najemniških strokovnih organizacij.

Na tej anketi so namreč zastopniki nekaterih strokovnih organizacij oddali samo svojo izjavo ter odšli prej, preden so prišli do stvarnih razgovorov. Drugi so pa seveda vztrajali do konca.

Besedo ima g. Stare, da o tej stvari poroča:

Ko smo imeli anketo pri deželni vladi, so nastopali nekateri zastopniki najemnikov jako energično proti hišnim posestnikom. In sicer so bili to zastopniki državnih uradnikov ali aktivnih ali upokojenih, to je končno že vseeno. Naj povem v krat-

kem, da so dotični gospodje nastopili tako energično, da se jih morajo hišni posestniki res že vnaprej bati. Rekli so: Nas najemnikov je več, mi vam bomo že pokazali. To se pravi: mi vas bomo učili z bičem pohlevnosti, če pa to ne bo dosti, vas bomo pa postreljali kot zajce.

Zato je pa potrebno, da tudi mi energično nastopimo proti tistim organizacijam, ki pravijo, da hočejo fizično nastopiti proti nam, da nas hočejo takorekoč ubiti in spraviti na drug svet. Gospodje, kadar bo prišlo tako daleč, bomo tudi mi pokazali svojo pest. (Klici: Tako je!)

Gospodje! Mislim, da bi bilo mogoče odpraviti stanovanjsko bedo čisto lahko — akademično. Ne bom govoril tu o naši novi državi, ampak se ozrimo na one čase, ko smo bili še v stari avstrijski državi. Tudi tam smo imeli in tudi ti ministri večkrat niso vedeli, kateri žep je pravi, da so prišli pred sodišče in morali tam dokazati, kam je šel ta in ta denar. V takih slučajih je časopisje pisalo na dolgo in široko o krivdi takega ministra. Čez par dni je pisalo že manj, čez 2 meseca še manj in čez pol leta že skoro nič več in tako se je vsa zadeva lepo akademično pozabila. Isto bi bilo tudi z našim stanovanjskim zakonom. V začetku bi se pač vse razburjalo, če bi se stanovanjski zakon ukinit, toda ščasoma bi se to razburjenje poleglo in vsa stvar bi lepo mirno zaspala. Mi smo vse premalo akademični. (Smeh.)

Gospodje, mi zahtevamo, da bodo tisti ljudje, ki plačujejo davke, tiste ogromne davke, tudi res pravilno zastopani.

Kako pa je sedaj? Gospodje, poznam hišnega posestnika v Kamniškem okraju, ki mora plačevati za 100% več najemniškega davka, kot bi ga mu šlo. Njemu namreč pri davkariji niso verjeli, da je najemnino pravilno napovedal in tako je prišla stanovanjska komisija na lice mesta, da preeni dotični davčni objekt. Stari avstrijski davčni zakon pa predpisuje, da mora hišni posestnik, ki ne napove pravilno najemnine, plačati še enkrat toliko davka kot bi ga sicer in tako mora tudi ta posestnik plačati za 100% višji davek. In to vse samo radi tega, ker hišni posestniki nismo pravilno zastopani in nimamo nobenega pravega zastopnika, ki bi se v parlamentu potegnil za naše pravice.

Svojčas so listi pisali, da smo mi za 100 let naprej pred Srbi. Toda to ni res. Danes smo za 100 let nazaj, davek pa plačujemo za 100 let naprej. (Živahna veselost in klici: Tako je!) Tisti, ki bodo prišli, za nami, ne bodo sploh nobenega davka več plačevali. Gospodje, bral sem tudi, da je nek hišni posestnik, ko je dobil plačilni nalog, v par dneh izginil na drugi svet in to samo radi tega, ker so mu predpisali tako velik davek, da ga nikakor ni mogel plačati in se je revež tega tako ustrašil, da je odšel iz tega sveta.

Naj bi se v tem pogledu zganile tudi organizacije najemnikov in naj bi skupno s hišnimi posestniki protestirale proti previsokim davkom, ker bi bilo to tudi njim v korist.

Omeniti mi je še zadevo glede dimnikarskih del. Kakor vam je znano, je bila Ljubljana razdeljena v dimnikarske rajone in vsak hišni posestnik je bil vezan na dimnikarja enega rajona, kateremu je bil pridelen, kar gotovo ni bilo pravilno. Ta stvar se je sedaj nekoliko popravila, da bode namreč cela Ljubljana razdeljena v 2 dimnikarska okraja. V vsakem okraju je dovolj dimnikarskih mojstrov, menda po 5 ali 6, in izmed teh si hišni gospodar izbere tistega, ki ga sam hoče.

Gospodje, mi moramo zahtevati, da se ta stanovanjska naredba takoj ukine in da se nam nemudoma dajo nazaj vse naše pravice, ki smo jih imeli poprej. Naj stori to železni minister ali kdor koli, v svojih hišah hočemo biti samo mi gospodarji in

nihče drugi. (Živahno odobravanje in ploskanje.)

Predsednik Frelih: Zahvaljujem se gospodu Staretu za njegove lepe besede in se popolnoma pridružujem njegovim izvajanjem. Omenil bi še par stvari glede protesta proti obnašanju nekaterih zastopnikov najemnikov na zadnji stanovanjski anketi, ki se je vršila v gostilni pri Mraku. Bile so zastopane tamkaj vse organizacije, tudi akademične. Bili so zastopani državni uradniki, poštni uslužbenci, železničarji in drugi. Sklenile so se razne resolucije in razni protesti ter so se sprejeli razni predlogi, kako nastopiti proti hišnim posestnikom. Koncem posvetovanja se je pa zgodila še ta nesramnost, da so zastopniki državnih uradnikov zagotovili najemnikom svojo moralno in fizično pomoč, to je, da bodo hišne posestnike, če ne bo drugače, tudi pretepali in pobijali. Kje je bil takrat zastopnik državnega pravdnika oziroma policije? Zakaj ni razpustil zborovanja in zakaj je dopustil, da so državni uradniki na tak nečuven način hujskali proti hišnim posestnikom. Umevno je, da moramo mi proti temu postopanju državnih uradnikov kar najodločneje protestirati in zahtevati od velikega župana, da dotične sklicatelje oziroma predsednika shoda pozove na odgovor. (Živahno pritrjevanje in klici: Tako je!) To vendar ne gre, da se državni uradniki tako daleč spozabijo in hišnim posestnikom naravnost groze z brutalno silo. Če bodo oblasti tako postopanje mirno dopustile, se prav lahko ponovi slučaj na Poljanski cesti, kjer je najemnik zaklal svojega gospodarja, računskega svetnika Zajca.

Mi smo tisti, ki visoke davke v prid države plačujemo. Nikakor pa ne dopustimo tega, da bi nam grozili in moramo nastopiti z vso odločnostjo proti temu, da se aki nesramni slučaj ne bodo več ponovili.

Kar se tiče drugih najemnikov, vidimo, da hočejo še naprej brezplačno stanovati. Kakor vam je že znano, so na zadnji anketi pri velikem županu ljubljanskem, mesto da bi vsedli z nami k mizi in mirno ter stvarno razpravljali o perečem stanovanjskem vprašanju, podali predsedniku ankete neke izjave in v svoji demagogiji zapustili dvorano. Hoteli so pač samo pritisniti na vlado, da jih zaščiti, za kar se jim sedanji čas, ko stojimo tik pred državno-zbornimi volitvami, zdel najbolj primeren.

Na to se oglasi k besedi g. vladni svetnik dr. Požar, da poroča glede protesta proti načinu, kako ministrstvo izdeluje važne zakone, ki govori:

To veliko število, v kakoršnjem ste se danes tukaj zbrali, dokazuje, da se vam godi resnično velika krivica, kajti Slovenec v naših krajih ima silno mrzlo kri in mora že res grozno veliko trpeti, da se zgane in pokaže, da mu gre za pravico. Tako ste tudi vi danes v tako velikem številu, kakoršnjega že leta in leta nismo videli, prihiteli na zborovanje in s tem dokazali, da vam gre v kri in meso.

Slišali smo že veliko pritožb glede krivic, ki se gode hišnim posestnikom in tudi navodil, kako je postopati hišnim posestnikom. Po vseh teh govorih, ki smo jih čuli vemo, da gine čut pravičnosti, čut zakonitosti, čut reda in pravice izmed ljudi. Danes nimate več tistega zaupanja v pravico in zakone, kakor ste ga bili vajeni pred nekaj leti. Človek je vedel, da je posestnik, da je upravičen lastnik svoje lastnine. O tem n bilo nikdar niti govora. To je bilo samo po sebi razumljivo, kot amen v očenašu. Kar imaš, s tem smeš gospodariti, s tem smeš razpolagati poljubno, po pameti ali po neumnosti.

Ta čut je danes tako žalosten, da tega ni mogoče pojmiti. Tale stanovanjska naredba, oziroma odločba je prikrojena ta-

ko, da naj zavaja celo urade, zavaja sodnike, da naj ne postopajo pravilno po zakonu.

To je žalostno. Vi, ki ste se tukaj zbrali, ki vam gre stvar na živce, ste danes v tem položaju, da ne veste, kaj bi začeli s svojo lastnino.

Zakon je zakrament, pred oltarjem in pravicami se sklene, a vendar ga je mogoče razrešiti. Sodišča postopajo pri tem često precej komodno; če ni važnejših vzrokov, zadošča obojestranska turžnja zakoncev. Tako se more danes ločiti žena od nepovoljnega moža in mož od neljube mu žene, četudi sta svobodno izvolila drug drugega ter jih morebiti vežejo skupni otroci. Le hišni posestnik se danes ne more in ne sme iznebiti niti najbolj zanikarne stranke, ki mu že leta in leta povzroča jezo in škodo (klici: žalostno!) in ki mu je morebiti bila vsiljena od kake nezakonite oblasti. Ne gre nam za to, da bi mogli živeti od samih najemnin, ne gre nam za izžemanje najemnikov, ampak za to, da ostanemo resnični lastniki, ne pa samo davkoplačevalci svojih hiš.

Sedaj se je v ministrstvu za socialno politiko stanovanjskemu zakonu ura iztekla. Ker so nekateri ministri za to, da navijajo v svojem uradu ure, opomnili so prejšnjega ministra na to, da to uro treba naviti; ko jo hoče res prav po boljševiško naviti, izpodmakne se mu stolček in pade. Njegov naslednik hoče brž dokončati, kako je njegovo ministrstvo, ki so ga že tolikokrat hoteli razpustiti, vendar zelo potrebno, zato izda, ker ni parlamenta, kar na svojo pest neko stvar, ki ni ne zakon, ne naredba, ne tič ne miš; obenem pa obeta definitivno stanovanjski zakon, računajoč pri vsem tem na volilne kroglice najemnikov. Ne vem, ali si bo s to obljubo pridobil pri hišnih posestnikih mnogo simpatij.

Govoriti mi je pa zlasti o tem, kako se delajo zakoni. Če misli predložiti nov zakon minister za trgovino in industrijo, pokliče najprej na posvet zastopnike trgovine in industrije; če namerava minister za agrarno reformo, ali za kmetijstvo ali za šume in rude izdati nov zakon, pozove zastopnike kmetijstva, gozdarstva itd. na sodelovanje; če hoče izdati finančni minister naredbo o devizah, valutah itd., posvetuje se najprej z zastopniki bank. Le kadar gre za hišno posest, kadar se tiče življenskih interesov hišnih lastnikov, le tedaj se ne pritegnejo na sodelovanje tisti, za katerih obstanek se gre, marveč minister za socialiste objavi, da izdeluje nov stanovanjski zakon posebna komisija. Človek bi mislil, da pod predsedstvom g. ministra sodelujejo tudi zastopniki hišnega posestva ter se resno posvetujejo, kako bi se olajšal najprej neznosni položaj hišnih lastnikov, potem pa celo vprašanje likvidiralo. Kaj še! Prav nasprotno. Izvedeli smo, da je komodni minister naročil trem uradnikom, seveda najemnikom (klic: In verižnikom!), naj izdelajo nov stanovanjski zakon. A pozvan ni bil na sodelovanje ali posvet noben hišni posestnik iz Beograda, ne iz Zagreba, ne iz Ljubljane. In res so ti »učenjaki« baje s krepkim sodelovanjem nekega očitnega komuniste v dveh popoldnevih izdelali nov zakon, to se pravi, odstranili iz starega še tiste male pravice hišnih posestnikov, zavarovali pa sploh vse najemnike za večne čase pred vsako odpovedjo in uzakonili vrh tega še veriženje s stanovanji! Ta boljševiški izdelek je poslal minister milostno tudi organizacijam hišnih posestnikov za 5 (reci: celik pet) dni (klici: čujte!) na ogled, zato da bi se saj ne moglo nič proti njemu ukreniti. Na tak način, gospoda moja, ne pridemo nikdar iz stanovanjske bede! Na tak način se resni zakoni delati ne smejo, tako se s hišnimi posestniki, katerih zasluga je, da imajo še nekateri ljudje streho nad glavo, po-

stopati ne sme! Proti takemu načinu in omalovaževanju mi danes tukaj odločno protestiramo! (Živahno odobravanje in ploskanje.)

Predsednik Frelih se zahvali za njegove lepe besede.

Pogovoriti se nam je sedaj glede navodila hišnim posestnikom, kako jim je postopati po 1. januarju 1925.

Kar se tiče odpovedi, je položaj tak, da naj se odpovedi omeje samo na one slučaje, če gospodar potrebuje stanovanje sam zase in sicer naj se odpove s 1. februarjem za 1. maj. Pri tej priliki naj še omenim, da je hotela naša vlada uvesti selilni rok za pol leta to je, da bi mogli odpovedati stanovanja in trgovske prostore šele 1. maja za 1. november. To smo preprečili in ostanejo še dosedanji odpovedni in selitveni roki v veljavi. Če kdo rabi stanovanje zase bi mu svetoval, da ga odpove 1. februarja za 1. maj, ker je gotovo, da skupščina do tega časa ne bo sprejela stanovanjskega zakona. Zato bi vam priporočal, da nekoliko potrpite, če namreč morete, da se stvar razbistri. Morebiti se bo položaj razjasnil že do 1. februarja, morebiti bo pa tudi ta uredba ukinjena. Provocirati razsodbo državnega sodišča je pa kaj nevarno. Potem tudi odločno odsvetujem vsakemu, da bi se spuščal v kake pravde, kajti vsi veste, da so sodniki hišnim posestnikom nasprotni. V prvi in drugi instanci bi prav gotovo propadli. Mogoče, da bi vam ugodil stol sedmorice, kar pa seveda tudi ni gotovo.

Seveda, če kaka stranka gospodarju nalašč nagaja in mu iz zlobnosti dela škodo, potem je tu pač priporočljiva pravda. V vseh drugih slučajih naj se pa hišni posestniki v celi državi pravd kolikor mogoče izogibajo.

Glede najemnine sem povedal, da smo se že na anketi pri deželni vladi razgovarjali glede določitve najemnin. Mi smo zahtevali — in naše zahteve so odobraval tudi vladni faktorji za boljše stanove, to je za ljudi svobodnih poklicev, zlato valute, kajti ti ljudje tudi dobivajo svoje zaslužke izplačane v zlati valuti in je vnebovpijoče, da imajo dohodke v zlati valuti, ne plačajo pa niti ene petine one stanarine, ki so jo plačevali pred vojsko. Za druge stanove smo pa določili polovico zlate valute. To je tako nizko, da bo danes pač mogoč vsakdo plačati. Judustrijsko delavstvo je danes že tako plačano, da bo moglo plačevati stanarino, če se mu zviša na polovico zlate valute. Priporočam torej polovico zlate valute.

Samo glede državnih uradnikov se je naglašalo, naj se jim zviša stanarina le na 16 kratno predvojno svoto za toliko časa, da bo delala narodna skupščina in jim dovolila primerno stanarino. Gotovo je, da bi vlada stanovanjskega zakona oziroma naredbe niti ne izdala, ko bi ne bilo državnih uradnikov. Naša država se dela namreč tako revno, da ne more primerno plačati svojih uradnikov. Nemška Avstrija, ki je na robu propada, zamore svoje nameščence pošteno plačati, kjer se najemi od 1. oktobra 1920 plačujejo v polni zlati valuti, samo naša država jim ne more dati toliko, da bi mogli stanu primerno živeti. Država rabi stanovanjski zakon samo radi državnih uradnikov, da jej ni treba pregloboko seči v žep. Da bi jim pa sama preskrbela cenena stanovanja, zato seveda nima zmisla.

Priporočam vam, da se držite teh smernic. Kdor ima dohodke v zlati valuti, naj plača tudi stanarino v zlati valuti, za vse druge naj pa velja polovica zlate valute. Ta naša zahteva pač ni pretirana, ker ne pomeni niti ene petine predvojne najemnine.

Priporočal bi tudi vsem organizacijam v državi, naj se skušajo med seboj sporazumeti, ker je sporazum še najboljši, kar

moremo v sedanjem poližaju storiti. Mogoče bi bil priporočljiv sporazum za eno leto.

Gospod Ebrić iz Zagreba nam je dal tudi nekaj direktiv glede sodišč. O tem, ali naj se obračamo v vsakem slučaju na sodišče ali ne, tu pač ne moremo razpravljati, ker je treba v tem oziru presoditi vsak slučaj posebej. Gotovo pa je, da ima vsako sodnijsko postopanje dalekosežne posledice, ki jih ne moremo vnaprej predvideti. Na vsak način pa zahtevamo od vlade, da se ne drži tistih nesrečnih tabel za določevanje stanarine, ker so popolnoma neprimerne in za hišne posestnike krivične. (Klici: Tako je!)

To bi bilo kratko pojasnilo glede navodila, kako naj postopajo hišni posestniki po 1. januarju. Gotovo je, da je položaj za hišne posestnike danes zelo težak, toda pri malo uvidevnosti in popustljivosti na obeh straneh se bo morebiti vendarle v največ slučajih posrečilo doseči sporazum. Če hoče najemnik sprejeti ponujani mu sporazum, prav, če pa tega noče, pa riskira, da se bo pozneje nad njim britko maščevalo.

Govoril bi rad še nekoliko o davkih. Poudarjamo, da bi vsaj hišni davek bilo že vendar treba izenačiti. Če se s kratko naredbo podaljšuje stanovanjski zakon, potem bi tudi finančni minister lahko s tako naredbo izenačil hišni davek in mi bi bili zadovoljni. Gotovo je nadvse krivično, da plačamo v Sloveniji petkrat toliko davka kot v Srbiji in je skrajni čas, da se to uredi in se nam olajša to nezno breme.

Največja nesreča je pa tisti 30 odstotni pribitek k deželni dokladam. Ne vem, kateri človek nam je naložil, da moramo mi plačevati ta visoki pribitek. Proti temu smo že tudi protestirali in čisto gotovo je, da se bo za prihodnje leto to eliminiralo. Protestiramo pa tudi danes proti temu neopravičenemu pribitku.

Glede davkov radi pomanjkanja časa ni mogoče več govoriti. Omeniti hočem samo to, da je Slovenija z davki tako obremenjena, kot nobena druga pokrajina, da siromašna Slovenija plača vsak mesec 2 do 3 milijone več, kot je proračunano, medtem, ko je bogata Vojvodina za 500 do 600 milijonov na dolgu. (Klici: Čujte, čujte!) Druge pokrajine pa plačajo komaj eno tretino tega, kar je proračunano, medtem, ko moramo mi — kot rečeno — plačevati vsak mesec najmanj 2 milijona preveč.

Za lansko leto je bilo za Slovenijo proračunanih 25 milijonov direktnih davkov, a plačali smo 53 milijonov. Torej več kot za polovico preveč. Če je ministrski svet lahko izdal stanovanjsko naredbo, naj bi bil izdal še naredbo, s katero bi se davki znižali in izenačili. Če se mu je tako mudilo za stanovanjsko naredbo in če je bil za izdajo te naredbe formalno upravičen, bi bil upravičen tudi za izdajo davčne naredbe. Vdeležujte se volilnih shodov in zahtevajte tamkaj od kandidatov pojasnila, kako si predstavljajo ureditev davkov in kaj nameravajo v tem oziru storiti. Poleg stanovanjskega vprašanja je danes najbolj pereče davčno vprašanje, ki ga je treba čimprej povoljno rešiti. Čeprav so potrebne pri nas razne reforme, je vendar najbolj potrebna davčna reforma, katero je treba predvsem izvesti. Najprej naj gospodje v Bogradu pravilno reformirajo davčni sistem in naj davke — predvsem hišno-najemninski davek — pravično razdele, potem naj pa izvedejo tudi druge reforme, ki so potrebne.

Ves čas se je naglašalo, da se danes ne sme razpravljati o nobeni stvari, ki ni na dnevnem redu. Med nami ne sme obstojati niti najmanjša disharmonija, ker bi to bilo samo na korist našim nasprotnikom. Zato vas prosim, da bodimo složni, ker bi se vsaka nesloga bridko maščevala nad nami.

Dam sedaj na glasovanje resolucije, ki sem jih prej prečital.

Kdor je za prečitane resolucije naj vzdigne roko. (Zgodi se.)

Konstatiram, da so resolucije sprejete soglasno ter preidemo sedaj na zadnjo točko dnevnega reda, t. j.: Slučajnosti. K besedi se oglasi g. Rebolj iz Kranja, ki izvaja:

Častiti zborovalci in zborovalke! Dovolite, da tudi jaz izpregovorim par besed na današnjem zborovanju. Vsi gospodje so danes na dolgo in široko razmotrivali današnji položaj hišnih posestnikov, zato bom jaz prav kratek in se bom dotaknil samo par točk, ki se mi zde važne, da jih nekoliko pojasnim.

Zdi se mi, da smo na današnjem zborovanju oziroma na anketi pri deželni vladi prezrli neko stališče, ki naj ga zavzamemo napram vladi. Če pogledamo to naredbo, opazimo, da hoče vlada nas hišne posestnike pritisniti k tlom, da hoče sama imeti po novem letu vso moč v rokah in nas prisiliti, da pridemo z odprtimi rokami in odprtim srcem nasproti vsem tistim, ki zahtevajo stanovanje. Ako hoče vlada ščititi tiste, ki potrebujejo stanovanje, potem zahtevamo tudi mi nazaj svoj denar, ki si ga nismo pridobili krivičnim potom, ampak smo si ga prislužili s trdim in poštenim delom, ki smo si ga takorekoč pristradali. (Priterjevanje.)

Lahko rečem, da smo bili na anketi pri deželni vladi odkriti, resnično poštenu in smo stavili tako zmerne pogoje, da bi se bili naši nasprotniki prav lahko z nami sporazumeli, če bi se bili hoteli. Gospodje nasprotniki niso čutili potrebe se z nami razgovarjati, ampak so se raje prej odstranili in s tem preprečili vsak pameten dogovor.

Naši nasprotniki nam vedno očitajo po listih in drugod vsemogoče stvari, ne pomislijo pa nikdar, v kakšnem položaju se nahaja danes hišni posestnik, ne premislijo, zakaj je hiša in da mora vsakdo bivati v hiši. Ne pomislijo, koliko je stanovanjski zakon že škodoval hišnim posestnikom, ne premislijo pa tega, da so radi stanovanjskega zakona padle cene nepremičninam za 50%. (Klici: Tako je!) Ne pomislijo tega, da bo vsako podaljšanje stanovanjskega zakona to stanje le še poslabšalo, da bodo hišni posestniki primorani svoje hiše prodajati, a kupcev ne bo (Klici: Saj jih že sedaj ni!), da bodo hiše prišle na javne dražbe, a kupcev ne bo in jih bodo pokupili denarni zavodi za malenkostne zneske. Tako bo prišel hišni posestnik baš radi tega nesrečnega stanovanjskega zakona ob svojo hišo, ki si jo je zgradil baš z največjim naporom in z žulji svojih rok, prišel bo ob svoj denar, ki si ga pristradal in pritrgal sebi in svoji družini. In takra, dragi tovariši, gorje nam in našim družinam.

In baš vsled tega smo mi na iniciativo velikega župana podali po našem predsedniku tiste predloge, ki ste jih prej čuli. Slišali ste tudi, da se more z nami prav lahko doseči sporazum, samo ako ga nasprotniki hočejo. Povdarjam to radi tega, ker se vedno toliko govori, kakšna velika nevarnost preti najemnikom, če bi se stanovanjski zakon uknil. To seveda ni res, kar so poprej vsi govorniki konstatirali.

Gospodje! Predvsem je pa potrebno, da se tesno združimo in si vzajemno pomagamo. O politiki danes ne bom govoril. Rečem samo to: kdor je naš, se bo oklenil naše organizacije. Le če bomo složno delovali in trdno držali skupaj, bomo zmogli in si priborili naše pravice, ki nam gredo in bomo enakopravni ostalim državljanom. (Živahno pritrjevanje in ploskanje.)

Predsednik: Zahvaljujem se g. Rebolju za njegove energične besede. Glede složnega, skupnega delovanja se popolnoma

strinjam z njim, ker sem tudi jaz vedno naglašal, da je treba sloge in vzajemnosti, če hočemo doseči stavljen si cilje.

Kakor sem že prej naglašal, se s političnimi zadevami danes ne bomo pečali, ker to ne spada na današnji dnevni red. Prepustite odboru, da bo on odločil, kako nam je postopati pri bodočih volitvah. Če bo pa potrebno zavzeti kako posebno stališče, bomo pa sklicali poseben shod glede volitev.

Nato govori še g. Polak iz Kamnika o volitvah v Narodno skupščino. Po tem govoru predsednik Frelj ob 1. uri popoldne zaključil lepo uspeli shod in se ponovno zahvaljuje za ogromno udeležbo. Prosi še enkrat vse navzoče, da vsak po svojih močeh podpira naše prizadevanje in dela za skupno korist. Posebno pa pozivlje vse one, ki morebiti še niso člani našega društva, ozir. naročniki našega glasila »Moj dom«, naj čimprej pristopijo. Kajti čim več nas bo, tem prej bomo dosegli svoje pravice, ker nas bo vsaka vlada morala upoštevati, ko bo videla našo moč in s to močjo bodemo zmogli! Naša moč naj se krepi!

Razno.

Ustanovni občni zbor društva hišnih posestnikov v Brežicah se je vršil pod predsedstvom g. M. Slaniča dne 15. septembra 1924 zvečer. Po pozdravu je najprej poročal predsednik Zveze g. Frelj v stanovanjskem vprašanju, podal poročilo o delovanju Zveze ter nadalje obširno razpravljal o davčnih razmerah ter o korakih, ki so se napravili proti tej težki obremenitvi hišnih posesti. Nato se je vršila prva volitev odbora društva hišnih posestnikov v Brežicah in so bili enoglasno izvoljeni: za predsednika Martin Slamič, za podpredsednika gozdarski svetnik Fr. Lang, za odbornika pa inž. Kolenc Albert, nadzornik Presker, veletržec Schmitt, Anton Faleschini, Grobušek, gospa Schuschel, gospa Pinterič, trgovec V. Gregel, trgovec Fr. Kušlan in Miško Lebar, hranilnični tajnik. Novi odbor je takoj prevzel delo za pridobivanje novih članov in drugih koristi za hišne posestnike.

Poziv hišnim posestnikom. Da zameremo napraviti natančno statistiko, koliko najemnikov se je s hišnimi posestniki pogodilo za leto 1925, v smislu naših predlogov, prosimo vse hišne posestnike brez izjeme v Sloveniji, da nam takoj, sigurno pa vsaj do 15. februarja 1925 sporoče, koliko najemnikov se je z njimi pogodilo, dalje za kake poviške in koliko najemnikov je odklonilo vsako povišanje. Te podatke rabimo neobhodno za nadaljevanje našega važnega dela. Upamo, da bodo vsi hišni posestniki v lastnem interesu storili svojo dolžnost.

Naročnina za leto 1925. Naročnikom »Moje doma« izven Ljubljane smo priložili v današnji številki položnice naše Zveze ter jih prosimo, da *nemudoma* po njih poravnajo naročnino za leto 1925 v znesku 15 Din; če pa je kdo v zaostanku še za prejšnja leta, naj nakaže primerno večjo vsoto. Če je kak naročnik v slabih denarnih razmerah, naj pošlje dosedanje naročnino po 10 Din, dasiravno stroški lista vsak dan rastejo in so se tudi drugi upravni stroški pri Zvezi pomnožili. Naročniki pa sami uvidijo, da smo primorani skoro vsaki številki pridejati prilogo, kar nam list za polovico podraži. Toda mi žrtvujemo vse, samo, da bi ustregli našim članom naročnikom in dosegli svoj cilj. S ponosom lahko povdarjamo, da je naše glasilo gotovo najcenejši list v Jugoslaviji, ki se zdržuje z največjimi žrtvami. Posestniki pa, ki so v boljših denarnih razmerah, naj bi naše nesebično delo nagra-

dili s tem, da pošljejo kak večji prostovoljni prispevek. Letošnje leto nas čaka ogromno napornega dela, zato naj stori vsak svojo dolžnost ter z rednim in pravočasnim plačilom naročnine in članarine pomaga naši organizaciji, da zamore delo nadaljevati in se boriti za pravico. Kdor je naročnino že plačal, naj položnico odda drugemu, oziroma naj pridobi novega naročnika.

Ljubljanski hišni posestniki se ponovno vabijo, da nemudoma poravnajo članarino za leto 1925 po prejetih položnicah, pri tem pa naj vpoštevajo naše stroške in naše delo ter naj pošljejo članarino v kolikor mogoče visokem znesku. Društvo mora sedaj iskati nove uradne prostore ali pa za sedanje plačati mnogo višjo najemnino.

Zakon je zakon. Ko so v parlamentu razpravljali o novem davčnem zakonu, je neki poslanec stopil k finančnemu ministru in ga je vprašal, kako bo po novem zakonu s hišnimi posestniki. Če n. pr. tak srečen človek dobiva letne najemnine 10 tisoč kron, jih mora nesti na davkarijo okroglo pettisoč, drugih pettisoč pa navadno nese v banko za obresti. Če bo pa moral sedaj plačevati zvišan davek, bo zmanjkalo denarja za banko in ta ga bo pognala

na boben, če ne bo mogel plačati. Najemnin povisati pa po sedaj veljavnih predpisih ne sme — kako naj si torej pomaga? Na to je baje odgovoril gospod minister: »Pa šta čete? Takav jest zakon. Ako nema, ne može da plati, ako ima, ne treba da plati. Takav jest zakon. Šta čete više?«

Seznam prisednikov in razsodnikov za Ljubljano od 1. I. do 1. V. 1925.

A. Prisedniki:

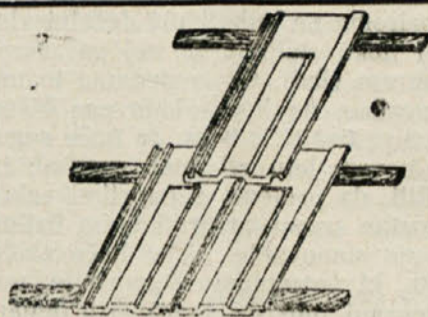
1. Iz vrst hišnih posestnikov: Fran Derenda, Ivan Frelj, Makso Hrovatin, Fr. Stare, Ivan Sušnik in Alojzij Vodnik.

2. Iz vrst najemnikov: Gril Viktor, Jeruc Viktor, Kilar Jernej, Kobal Josip, Lavrič Fran in Marn Alojzij.

B. Razsodniki:

1. Za hišne posestnike: Ivan Frelj, Alojzij Vodnik, Makso Hrovatin, Franc Kos, Simon Kmetec, Franc Derenda, Ivan Dachs, Alojzij Korsika, Martin Colarič in Fran Stare.

2. Za najemnike: Viktor Bischof, Alojzij Bizilj, Viktor Gril, Viktor Jeruc, Fran Lavrič, Miro Luznar, Franc Osterman, dr. Janko Podnebšek, Josip Sfiligoj in A. Vončina.

Miklošičeva cesta št. 13

Najcenejše strešno kritje!

Združene opekarne, d. d. v Ljubljani

prej VIDIC-KNEZ, tovarne na Viču in na Brdu,

nudijo v poljubni množini, takoj dobavno, najboljše preizkušene modele strešnikov, z eno ali dvema zareza, kakor tudi bobrovcev (biber) in

zidno opeko

Na željo se pošljeta takoj popis in ponudba!

Tehn. ing.

dr. Miroslav Kasal

oblastveno poverjeni stavbeni inženir in mestni stavbenik.

Stavbeno podjetje in tehniška pisarna za visoke stavbe, arhitekturo, vodne, betonske in železobetonske zgradbe.

Ljubljana, Na Mirju. Projektiranje ter izvršitev vseh stavb po najkvalitetnejših pogojih.

Vsem cenjenim hišnim posestnikom v Mariboru in okolici se najljubdeje priporoča

Ferdinand Ferš

pokrivaški mojster

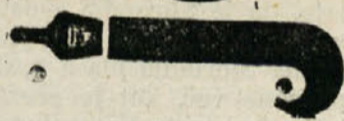
STUDENCI pri MARIBORU, Cankarjeva ulica 9.

za vsa popravila opekinih, škrljnatih in lepenkinih streh. Proračuni gratis. Konkurenčne cene. Točna in solidna postrežba.

v vseh specializiranih trgovinah se dobi

JOHAN

najboljši pridatek hrani!

Renomirana tvrdka

JOSIP JUG

pleskar in ličar

v Ljubljani,

Rimska cesta št. 16

se priporoča gg. hišnim posestnikom za vsa v to stroko spadajoča dela, katera izvrši po zmerni ceni in v najkrajšem času.

Oddelek za sobo- in črkoslikarstvo: Moste-Ljubljana, Zaloška cesta št. 67.

Lovro Pičman

Stavbeno in galanterijsko kleparstvo, kritje lesno-cementnih streh, prevzemajo se vsa v to stroko spadajoča dela koncesionirano vodovodno inštalacijsko podjetje, izvrševanje vsakovrstnih toplih kopalnih naprav. Napeljava strelovodov.

Ljubljana
Streliška ulica 29

Telefon št. 911.

Kavarna in gostilna „LEON“

Ljubljana, Kolodvorska št. 29

se priporoča zlasti potnikom z dežele, ki prihajajo s prvim vlakom, oziroma odhajajo z večernim vlakom osobito lovcem in hribolazcem. — Izvrstna vina. — Izborna kuhinja. Prijetna zabava. Točna postrežba. Zmerne cene.

Z velespoštovanjem

Fani in Leon Pogačnik

Vodovodni Instalater, klepar in krovec

zaloga škrlc (strešnikov)

Teodor Korn

Ljubljana

Poljanska cesta številka 8

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Dunajska cesta (v lastni palači)

Ustanovljena 1900

Delniška glavica in rezervni zakladi okrog Din 60,000.000.

Čekovni rač. št. 10.509. — Brzjav. naslov: Banka Ljubljana. — Telef. št. 261, 413, 502, 503, 504.

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle.

Podružnice: Brežice, Celje, Črnomelj, Gorica, Kranj, Maribor, Metković, Novi sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst, ter agencija Logatec.